

BIBLINIS LITERATŪROS NARATYVAS

Dalia Čiočytė. Biblija lietuvių literatūroje. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 1999.

„Biblija lietuvių literatūroje“ – tai dr. Dalios Čiočytės knyga, parengta apgintos disertacijos – „Biblija lietuvių literatūroje: parindiniai santykio variantai“ – pagrindu. Kaip galima spėti iš pavadinimo, ši studija – apie Biblijos (tiek Senojo Testamento, tiek Naujojo) įtaką bei reikšmę lietuvių literatūrai. Čiočytės darbas apima mūsų prozą bei poeziją nuo VI amžiaus – aptariami tokie autoriai kaip P. Skarga, kuris, nuolat vartodamas Šventojo Rašto citatas, religinę savo pasaulėjautą siejo su gyvenamąja tikrove – iki XX amžiaus, atstovaujamo tokių autorių kaip R. Gavelis ar J. Ivanauskaitė, kurie deformuoja biblijinius įvaizdžius.

Galbūt būtent dėl tokio autorės užmojo norėtusi, kad jį atitiktų ir knygos apimtis. Toks noras gali būti ne kas kita kaip augantis skaitytojo apetitas sulig kiekvienu šios knygos puslapiu, nes tai intriguojanti ir labai reikšminga knyga kiekvienam, kuris nori studijuoti teocentrines ir antropocentrines perspektyvas bei biblijinę naratyvo struktūrą lietuviškos tautinės savimonės kontekste. Bet „Biblija lietuvių literatūroje“ plonesnė nei sodrus jos turinys. Ne visuomet knygos argumentų bei analizės svorį galima išmatuoti kompiuterinių ženklų ar puslapių skaičiumi, tačiau bent jau retsykliais šis darbas prašosi ilgesnių stabtelėjimų prie daugelio Lietuvos rašytojų kūrybos analizės. Nuolat kontroliuojamas skubotas autorės rašymo ritmas nejučiomis išduoda tai, jog kiekviename puslapyje galima būtų dar kažką svarbaus pastebėti arba išplėsti kompaktiškai pateiktą informaciją. Kita vertus, ši knyga, kaip naujosios literatūros studijų serijos dalis, skirta išprususiam literatūrologui, kuriam kondensuotas šios studijos stilius turėtų būti akstinas tolesnei šios tematikos plėtoje.

Prie pastabų sąrašo dar vertėtų pridėti permelyg dažną tarptautinių žodžių vartojimą: jei 66-ajame puslapyje buvo galima išvengti žodžio *ekvivalentas*, pakeičiant jį *atitikmeniu*

(pavyzdžiui: „Meilingas ir rūpestingas Dievo tėviškumas įvardijamas evangeliniu *Aba* atitikmeniu <...>“), tuomet tai galima buvo padaryti ir kituose puslapiuose (pavyzdžiui: „<...> sulig šia logika gyvenimas – tai ir oksimoroninis mirties ekvivalentas“ [P. 59]).

Tačiau tai nemenkina autorės studijos rimtumo bei svarbos. „Biblija lietuvių literatūroje“ yra įžvalgi, kupina įdomių ir kartais net pikantiškų nuorodų. Pavyzdžiui, autorė, aptardama Vinco Krėvės dialogą su Biblija jo apysakoje Danguis ir žemės sūnūs, nurodo į beletrizuotą žymaus Sovietų Sąjungos diplomato Julijaus Kvcinskio esė, kurioje Judas Iskariotas traktuojamas kaip komplikuočiausias politinių išdavysčių archetipas.

Giliausią įspūdį palieka puiki Čiočytės orientacija Biblijos – tiek kaip teologinio veikalo, tiek kaip literatūrinės knygos – labirintuose. Remdamasi N. Frye'aus (įžymus Biblijos poveikio literatūrai tyrinėtojas) mintimis, autorė Biblijos tekstą apibūdina kaip *kerigma* – o tai yra toks tekstas, kuris „atskleidžia dvasinio gyvenimo, perkeičiančio ir plečiančio mūsų gyvenimą, viziją: Biblijos naratyvas ir metaforos nuo grynai literatūrinių naratyvų bei metaforų skiriasi tuo, kad kviečia gyventi šalia jų ar juose. Šioji perkeičiančioji galia ir esanti kerigma [P. 17]. Nesunku suprasti, kokiaje akinančioje šviesoje autorė siūlo skaityti lietuvišką kūrinių, sklindančių literatūrinių Šventojo Rašto iliustracijų bei transcendentinių reikšmių.

Biblija lietuvių literatūroje atskleidžia, kad mūsų prozoje ir poezijoje dominuojantys archetipiniai Biblijos įvaizdžiai yra neatsiejamos lietuviškos kūrybos, kaip filosofinės refleksijos bei estetinės sampratos, dalys.

Tomas Kavaliauskas